

# Řepkový olej je skvělou volbou v kuchyňském využití

V poslední době podlehla řada lidí odsudku tak zvaného „žlutého prokletí“. Motivací není ani tak úbytek půdy pod vlivem zástavby, ale především jde o politické útočení na AGROFERT a právě pěstování této plodiny, co ji na jaře tak zvýrazní žlutou jejími květy. Zemědělská divize AGROFERTU pěstuje řepku olejnou na 16 procentech orné půdy. Přitom jde o velmi významnou plodinu českého zemědělství. Podobně důležité postavení má také v jiných zemích Evropy, ale též Severní Ameriky a Asie. Například samotná Kanada v loňském roce vypěstovala více řepky než celá EU. V mnoha zemích se pěstuje na výrazně větších plochách a lokálně i s vyšším zastoupením v osevním postupu, než tomu je v České republice. Rozkvétající žlutá pole jsou považována za symbol začátku klimaticky příjemnější části roku, jsou voleny „Královnou řepkového kvítku“, cyklostezky vedoucí kolem či přímo skrz řepková pole bývají osazeny informačními tabulemi o významu této plodiny pro včely, výrazně žlutá barva je oceňována v jinak často fádňi krajině, a jak dále uvidíme, má i další široké využití a význam.

## Řepka na střeoevropská pole patří, stejně jako banány do Kostariky

„Řepka je typicky vhodnou plodinou pro naše klimatické podmínky. Stejně jako se nikdo nedívá plantážím banánů ve Střední Americe nebo lánům rýže v Číně nebo cukrové třtině v Brazílii, úplně stejně tak není divné, že se v našich krajích pěstuje řepka. Zemědělství se v průběhu doby mění a jedna z velkých změn nastala po roce 1989. Objevily se nové možnosti, technologie a odrůdy dříve nedostupné, a to umožnilo i rozvoj pěstování řepky v našich oblastech a klimatickém pásmu. Více než patnáct let je řepka pěstována průměrně na plochách zhruba 380 tisíc hektarů, přičemž z pohledu optimalizace osevního postupu plocha řepky klesá. Podíl řepky na orné půdě tak dnes představuje asi 16% a není nijak mimořádně vysoký, protože pro srovnání, například v některých spolkových zemích Německa dosahuje podíl řepky dlouhodobě až 33%. Vzhledem k vysoké poptávce po olejninách a dobrým odbytovým možnostem je řepka vyhledávanou komoditou nejen u nás, ale i v okolních státech a například v Polsku výměra a úroda řepky stále postupně roste.“

vysvětluje význam řepky a příhodnost jejího pěstování v našich půdně-klimatických podmínkách Martin Volf, ředitel SPZO (Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin).

## Řepka je kvalitní polní plodina

Řepka disponuje mohutným kořenovým systémem, hlouběji koření pouze vojtěška, a 85% kořenové hmoty se nachází v orniční vrstvě. To umožňuje dostatečné prokořenění půdy, jsou vázány živiny a je zabráněno jejich ztrátám. Obohacuje půdu o velké množství rostlinných zbytků a zlepšuje půdní strukturu, což se následně projeví i v lepší kapacitě pozemků pro dešťovou vodu, a tím i omezení eroze. Řepka bývá na poli zhruba 11 měsíců v roce, tedy nejdéle z jednoletých plodin, a tak dále výrazně omezuje větrnou a vodní erozi. Je to způsobeno tím, že se řepka vysévá jako první ozimá plodina v polovině srpna a již po vzejití kryje pole. Například potravinářská pšenice se seje až do poloviny října a do té doby je pole bez pokryvu.

„Řepka, je tak plodina zlepšující kvalitu půdy a zvyšující úrodnost půdy a velmi dobře doplňuje obilnářské osevní postupy. S tím, jak

v posledních 20 letech došlo v ČR k radikálnímu snížení živočišné výroby, došlo i ke snížení ploch krmných plodin, zejména víceletých pícnin. Poklesly také odbytové možnosti pro luskoviny, klesá plocha brambor a dalších plodin. Množství a pestrost plodin se tak radikálně omezila. Hlavní plodinou zůstávají obiloviny, které je ovšem nutné v osevním postupu střídát s jinou odlišnou plodinou. Řepka má výbornou pestřitelskou hodnotu srovnatelnou s luskovinami či okopaninami a je vítanou složkou osevního postupu, protože patří mezi tak zvané zlepšující plodiny. Je prokázáno, že pšenice pěstovaná po řepce má o cca 10% vyšší výnosy, a zároveň přerušuje obilní sledy“, doplňuje význam řepky v osevním postupu Martin Volf.

## Chemie a pesticidy jen v nezbytné míře

Pěstování prakticky všech zemědělských plodin se neobejde bez chemické ochrany. Zejména ale spotřeba pesticidů v Evropě obecně klesá a v České republice jsme s jejich použitím zhruba na polovině až jedné třetiny západní Evropy, což je známka toho, že čeští zemědělci jdou cestou velmi

odpovědného kompromisu intenzita – výnos – péče o krajinu. Nyní se v praxi používá systém aplikace a realizace integrované ochrany rostlin v polní výrobě, což v sobě zahrnuje racionální použití chemické ochrany společně s agrotechnickými, nechemickými či biologickými zásahy. Rozdíl ve spotřebě i umělých hnojiv mezi řepkou a například potravinářskou pšenicí není tak zásadní, jak mylně uvádí média. V průměru u pšenice je aplikováno 150 kg a u řepky 180 kg dusíku. To znamená, že je zde rozdíl do 20%. Obdobně je to i u pesticidů, kdy se u řepky používá více pesticidů oproti obilovinám, ale ještě výrazně vyšší je použití pesticidů u brambor, cukrovky a při pěstování ovoce a zeleniny.

„Žádný zemědělec nepoužívá chemické látky, aby likvidoval užitečný hmyz, ale proto, že chce ochránit svá pole proti škůdcům. Pro aplikaci insekticidů platí přísná pravidla. Každý pěstitel musí nahlásit použití nebezpečných insekticidů dva dny před postřikem všem včelařům v okruhu pěti kilometrů. Všichni pěstitelé musí aplikovat tyto pesticidy v době, kdy se v porostech nenachází včely, tedy po ukončení letu včel, nejdéle do 23. hodin. Některé účinné látky obsažené v insekticidech jsou neškodné, dokonce je používají včelaři při léčbě včelstev napadených varoázou. Mimoto řepka funguje v přírodě z hlediska včel jako velmi významná medonosná plodina, resp. jako výborný zdroj pylu a nektaru,“ konstatuje dále Martin Volf. Vyvrací i mýty o alergiích spojených s řepkou. Řepka je díky výrazné barvě květu a specifické vůni velmi nápadná, ale kvete ve stejnou dobu jako břízy, traviny či obilniny, které nejsou až tak vidět a přitom jejich pyl patří mezi silné alergeny. Řepkový pyl se nešíří na velké vzdálenosti, neboť pylová zrna jsou poměrně těžká a hrudkují se. V některých studiích se uvádí, že alergiků specificky alergických na řepkový pyl je cca 0,2%. Řepka je tedy mírným alergenem.

BILANCE ZPRACOVÁNÍ OLEJNIN A VÝROBY ROSTLINNÝCH OLEJŮ V ČR

Název společnosti	Sídlo vlastníka	Umístění závodu	Roční lisovací kapacita dle IPPC (mt/rok)	%	Zpracování olejnin (řepka), bez soji a slunečnice			
					2017	podíl na zpracování v %	2018	Podíl na zpracování v %
PREOL	CZ	Lovosice	480 000	31%	424 500	37%	427 700	39%
GLENOCORE <sup>1)</sup>	SUI	Ústí n./L.	495 000	32%	390 000	34%	385 000	35%
ADM <sup>1)</sup>	USA	Olomouc	450 000	29%	240 000	21%	190 000	17%
Primagra	CZ	Milín	25 000	2%	23 000	2%	23 000	2%
BIO ENERGO KOMPLEX <sup>1)</sup>	SK	Kolín	63 500	4%	40 000	3%	40 000	4%
Drobní zpracovatelé (BIONA, FABIO, VKS P. Dvořáci. Měřín a další) <sup>1)</sup>	CZ		50 000	3%	35 000	3%	35 000	3%
Kapacita/zpracování řepky v ČR celkem (mt/rok)			1 563 500	100%	1 152 500		1 100 700	
tuzemští akcionáři		CZ	35%		42%		44%	
zahraniční akcionáři		ZAHR	65%		58%		56%	<sup>1)</sup> Odhad autorů

V poslední době podlehla řada lidí odsudku tak zvaného „žlutého prokletí“. Přitom jde o velmi významnou plodinu českého zemědělství. Podobně důležité postavení má také v jiných zemích Evropy, ale též Severní Ameriky a Asie. Například samotná Kanada v loňském roce vypěstovala více řepky než celá EU. V mnoha zemích se pěstuje na výrazně větších plochách a lokálně i s vyšším zastoupením v osevním postupu, než tomu je v České republice. Rozkvétající žlutá pole jsou považována za symbol začátku klimaticky příjemnější části roku, jsou voleny „Královnou řepkového kvítku“, cyklostezky vedoucí kolem či přímo skrz řepková pole bývají osazeny informačními tabulemi o významu této plodiny pro včely, výrazně žlutá barva je oceňována v jinak často fádňi krajině, a jak dále uvidíme, má i další široké využití a význam.

## Řepkový olej je velmi kvalitní

Řepkový olej z důvodů rozšíření pěstování a výnosů řepky a nákladů na výrobu patří mezi levnější oleje. Nízká cena v tomto případě však neodráží skutečnou kvalitu. Řada obchodních řetězců nabízí řepkový olej krátkodobě v akcích za cenu nižší než tržní. Cenu ovlivňuje i aktuální nabídka a poptávka na trhu. Pokud byly v určitém marketingovém roce ne zcela vyhovující klimatické podmínky v České republice nebo i zemích Evropské unie, kde se řepka pěstuje, a výnosy byly nižší než obvyklé, zvedá se cena řepkového oleje a může být i vyšší než cena oleje slunečnicového nebo sójového.

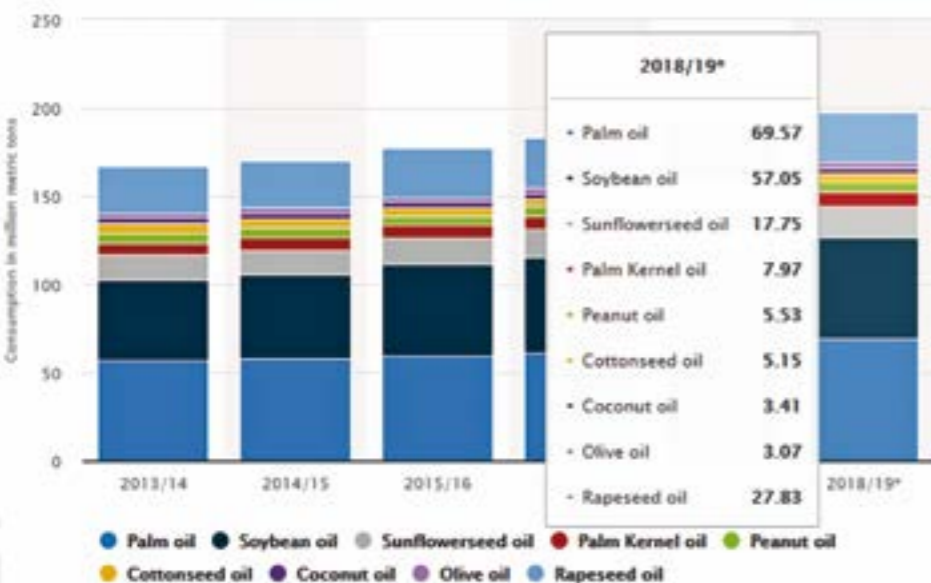
Z pohledu výživy i širě kuchyňského uplatnění je řepkový olej ideální volbou. Mezi odborníky na výživu na celém

světě jednoznačně převládá názor, že řepkový olej je z hlediska skladby mastných kyselin a jejich vzájemného poměru jedním z nevhodnějších rostlinných olejů pro lidskou spotřebu. Podle některých výživových kritérií řepkový olej dokonce překonává i vysoce ceněný olej olivový. Obsahuje relativně nízké procento nežádoucích nasycených mastných kyselin a naopak vysoké procento preferovaných omega 3 polynenasycených mastných kyselin, kterých máme ve stravě nedostatek. Řada spotřebitelských průzkumů ukazuje, že se běžný spotřebitel příliš neorientuje v problematice výživy, nezná složení řepkového oleje, a tím i jeho přednosti. Kombinace vysoké výživové hodnoty a příznivé ceny je tedy dvojnásobným přínosem.

## O žluté krasavici našich polí nezkresleně

- Všechny řepkový olej není jediný produkt v sólo podobě. Vedle toho se vyrábí statistice tun řepkového oleje, který nahrazuje sóju z dovozu v různých potravinách.
- Všechna biopaliva nejsou jen z řepky, ale taky z kukuřice a cukrovky
- Poměr sklizené řepky k obilí je za posledních 5 let 6 ku 1 ve prospěch obilnin. Žlutá ale dává dojem opačný.
- Ročně vyvezeme 3 miliony tun obilnin a z toho 1,9 milionů tun pšenice, zatímco řepky je to 350.000 tun, což je bezmála 1 ku 10.
  - Chceme více vyváženou nezpracovanou úrodu, nebo je dobré produkovat hotové výrobky a mít nějakou přidanou hodnotu?





sem. Řepkový olej lze použít k vaření, dušení i na přípravu studených pokrmů. Díky relativně vysoké tepelné stabilitě je řepkový olej ideální na jednorázové smažení a pečení. Z tohoto pohledu je například vhodnější než slunečnicový olej. Obohatí salátové zálivky i nakládanou zeleninu. Hodí se pro přípravu některých moučnicků. Uplatnění najde v české i mezinárodní kuchyni. Na rozdíl od oleje sezamového, dýňového či olivového nepůsobí dominantním dojmem a pouze doladí chuť základních surovin pokrmů.

### Řepka má výborné uplatnění i pro technické účely

„Na používání zemědělských produktů, primárně určených k výrobě potravin pro technické účely, není nic špatného a ani mimořádného. Nejen řepka, ale i brambory, cukrová řepa, pšenice nebo konopí našly své technické uplatnění a jako alternativní zdroj energie se

dají využít i v technických aplikacích. Technologie přeměny oleje na methylestery mastných kyselin umožňuje využití olejů ve vznětových motorech bez nutnosti strojních úprav. Takto upravené oleje se chovají podobně jako nafta, proto se používají jako její příměs. Jedná se o technologii zcela odlišnou od výroby potravin,“ říká Ing. Petr Jevič, CSC., prof.h.c. z Výzkumného ústavu zemědělské techniky, v.v.i. Praha.

V Česku se zpracuje kolem 1 milionu tun řepky. Je to jedna z mála plodin, která má v ČR dostatečné zpracovatelské kapacity, takže ji není potřeba vyvážet jako třeba pšenici, které se musí vyvézt až tři miliony tun ročně. V ČR jsou tři velké lisovny řepky s podobnou kapacitou zpracování řepky, z nichž pouze jedna patří skupině AGROFERT. Další dvě jsou vlastně nadnárodními kolosy z Holandska a USA. Podíl českých zpracovatelů včetně AGROFERTU na celkovém zpracování řepky v ČR v roce 2017 a 2018 činil 40%. Další 60% zpracovávají podniky ve vlastnictví zahraničních nadnárodních firem. Dříve byla hlavním zpracovatelem především SETUZA. Ta však své provozování prodala právě nadnárodním kolosům – i přes to bohužel zanechala za sebou dluhy v miliardách korun. V ČR tak mají své zpracovatelské kapacity hned dva ze čtyř největších světových výrobců olejů. Navíc u nás působí několik dalších malých zpracovatelů řepky, kteří lisují zejména pro potravinářské nebo technické účely, nikoli však na biopaliva. I tak je část řepky z ČR stále vyvážena díky velké poptávce v zemích EU. Za poslední roky se z ČR vyveze obdobné množství řepky, jako zpracují závody AGROFERT, tj. přes 400 tisíc tun. Když se v tuzemsku zpracuje méně, rozhodně neklesne její výroba a pěstování, bude se jí jen více vyvážet.

### Podpora řepkového byznysu prý stojí ročně miliardy

Podmínky pěstování řepky nejsou vůbec odlišné od jiných plodin, řepka nemá jakoukoli speciální či cílenou podporu či dotace. Užívá úplně stejných nástrojů a podmínek, jako všechny další plodiny, tj. jako je obilí, brambory, kukuřice a všechny další. V ČR jsou sice specifikovány tzv. citlivé komodity, jako je chmel, ovoce, zelenina či cukrová řepa a jiné, ale řepka k nim rozhodně nepatří. Tuto specifickou podporu požívala řepka před vstupem ČR do EU. Jejich přímým příjemcem byl tehdy největší zpracovatel v ČR, tedy SETUZA. Okamžikem vstupu však tyto programy musely být ukončeny jako odporující pravidlům EU. Dnešní pěstitel tak nemá vůbec ponětí, jestli jeho řepku někdo použije na výrobu biopaliv, nebo na potravinářské účely. Kvalita je stejná, osevnické postupy jsou stejné, agrární péče je stejná, způsob sklizně je stejný, skladování je stejné – společně. Často ani výrobce oleje (ten, kdo řepku vylisuje), pokud ho prodává na velkoobchodním trhu, neví kam a na jaké účely je určen. Navíc, kdyby existovala jakákoliv podpora pro využití řepky v tuzemsku, tak by se tolik řepky z ČR nevyváželo. Ceny řepky dnes určuje pouze a jen celoevropský komoditní trh a burzovní trendy a čeští pěstitelé jen obchodují podle těchto podmínek. Žádná „česká“ nebo „tuzemská dotovaná“ cena neexistuje.

A co je dobré na závěr k řepce ještě dodat a čím se z nevědomosti kritiků taky napadá, je GMO. Na to stačí jen uvést, že v celé Evropě se GMO řepka olejná nepěstuje, uzavřel zajímavé shrnutí k pěstování a využití této plodiny k potravinářským účelům prof. Jevič. Je nutné už jen dodat, že řepka nezabírá místo plodinám určeným pro potraviny. Podle studie ÚZEI a MZe, i kdybychom dosáhli 100% soběstačnosti v základních potravinách, ke kterým máme bohužel poměrně daleko, tak stejně máme zhruba 900 tisíc hektarů volné plochy, na které musíme pěstovat plodiny na export. Dnes jsou to především obilniny, kde vyvážíme zhruba 3 miliony tun každý rok do zahraničí v podobě suroviny, jako rozvojová země, se všemi negativy nákladné přepravy.

Současná negativní medializace řepky nemá oporu ve faktech a je jednostranně, především politicky zaměřená a nemá období ve vyspělém zemědělství EU, ale i mimo ni, kdy je naopak obvyklé, že si jednotlivé státy žárlivě střeží své hodnoty, typické produkty a vlastní schopnosti něco vyprodukovat.

Eugenie Línková

Představujeme vám novinku na českém trhu. Řepkový a slunečnicový olej s vitamínem D.

# Zlatá Haná

Jsou vyrobeny podle unikátní receptury z nejkvalitnější české řepky a maďarské slunečnice s přidáním vitamínu D pro posílení vašeho zdraví.

Oleje Zlatá Haná se skvěle hodí pro přípravu tradičních českých pokrmů, stejně tak i specialit cizích kuchyní. Je to dáno jejich jemnou a neutrální chutí bez výrazného aroma, čímž podtrhne chuť hlavních ingrediencí při přípravě vašich pokrmů.

Oleje Zlatá Haná mají široké uplatnění v teplé i studené kuchyni.

Oleje Zlatá Haná skvěle chutnají a prospívají vašemu zdraví díky nízkému podílu nezdravých nasycených mastných kyselin a velmi vysokému obsahu zdraví prospěšných nenasycených mastných kyselin.

koupíte v prodejnách

**BILLA**



Vitamin D

Zlatá Haná  
ŘEPKOVÝ OLEJ + VITAMÍN D  
SLUNEČNICOVÝ OLEJ

Zlatá Haná  
ŘEPKOVÝ OLEJ + VITAMÍN D  
ŘEPKOVÝ OLEJ